

בין המצרים - The World that was lost

1) תלמוד בבלי מסכת תענית דף ה/א

ואמר ליה רב נחמן לרבי יצחק מאי דכתיב בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר משום דבקרובך קדוש לא אבוא בעיר אמר ליה הכי אמר רבי יוחנן אמר הקדוש ברוך הוא לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה ומי איכא ירושלים למעלה אין דכתיב ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו

2) תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יב/ב

זבול שבו ירושלים ובית המקדש ומזבח בנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן שנאמר בנה בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים

3) תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף לא/א

אמר רבי יוחנן עשר מסעות נסעה שכינה מקראי וכנגדן גלתה סנהדרין מגמרא עשר מסעות נסעה שכינה מקראי מכפרת לכרוב ומכרוב לכרוב ומכרוב למפתן וממפתן לחצר ומחצר למזבח וממזבח לגג ומגג לחומה ומחומה לעיר ומעיר להר ומהר למדבר וממדבר עלתה וישבה במקומה שנאמר אלך אשובה אל מקומי . . . אמר רבי יוחנן ששה חדשים נתעכבה שכינה לישראל במדבר שמא יחזרו בתשובה כיון שלא חזרו אמר תיפח עצמן שנאמר ועיני רשעים תכלינה ומנוס אבד מנהם ותקותם מפח נפש

4) תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מח/א

משחרב בית המקדש בטל השמיר ונופת צופים ופסקו אנשי אמנה מישראל שנאמר הושיעה ה' כי גמר חסיד וגו' רבן שמעון בן גמליאל אומר העיד ר' יהושע מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה ולא ירד הטל לברכה וניטל טעם הפירות ר' יוסי אומר אף ניטל שומן הפירות ר' שמעון בן אלעזר אומר הטהרה נטלה את (הטעם ואת) הריח המעשרות נטלו את שומן הדגן וחכמים אומרים הזנות והכשפים כילו את הכל:

5) ספר חדושי אגדות חלק שני עמוד פח - מסכת סוטה

אין לך יום וכו'. המשנה הזאת בא לבאר לך, כאשר נחרב הבית, שנמשך אחר זה חסרון בעולם הזה, במה שבית המקדש שלימת לכל העולם, וכאשר חרב בית המקדש היו התחתונים נבדלים מן העליוני, כי ע"י בית המקדש היו העליונים למטה ולפיכך היתה הברכה בתחתונים ע"י בית המקדש, וכאשר חרב הבית לא היתה נמצאת הברכה. וזה שאמר משחרב הבית בטל השמיר ונופת צופים ופסקו אנשי מעשה באלו שלשה דברי' כל הברכות, וזה כי השמיר היה בו כח חזק [ועז] כמו שמפרש בגמרא והוא [נגר] טורא

כשמניחין על סלע מתבקע הסלע, ואין ספק שזה כח [עז] שיש לו, והפך זה נופת צופים שהוא [מתוק] בתכלית המתיקות כמו שמבאר בגמרא, וכאלו ר"ל שכל הדברים שהם בעולם נחלשו [כוחות שלהם], עד שאלו ב' דברים אשר הם הפכים שזה עז בתכלית וזה מתוק בתכלית בטל לגמרי. ואלו שני דברים [כוחות] הפכים, וכל הדברים אשר בעולם יש בהם או מאיכות זה או מאיכות הפכו, שזה בתכלית העז וזה בתכלית המתוק, וכאשר חרב בית המקדש נחסרו הכחות האלו ושאר דברים אשר יש בהם מן האיכות האלו נחסרו כחם:

ואחר כך אמר ופסקו אנשי מעשה, דבר זה ענין שלישי, כי השנים הראשונים הם [בדברים] אשר הם לאדם אבל ופסקו אנשי אמנה, שנוי באדם עצמו ובה היה כל העולם מקבל חסרון, אם אשר נכללו באלו שני איכות אשר אמרנו, ואם באדם עצמו. ויש לך להבין עוד מאוד אלו ג' דברים אשר נזכרו כאן. ואמר אין לך יום שאין בו קללה, [ורצו לומר] בזה כי בבטול בית המקדש בטלה הברכה מן העולם. . . וידוע כי העולם הזה מקושר ומסודר עם העולם העליון, ומקבל ממנו ברכה, וכאשר בטל בית המקדש הרי בטל סדר הקשור הזה אשר יש לבית המקדש קשור וסודר עם העליונים.

6 ספר דעת תבונות - ס' קס

ואודיעך ענין עמוק בזה, והוא, כי הכבוד העליון הוא השורה בכל מקום, והוא המחיה את כל הנמצאות, והעיד הכתוב (נחמיה ט, ו), "ואתה מחיה את כולם", ועל כן נאמר (ישעיהו ו, ג), "מלא כל הארץ כבודו". ואמנם, העוונות של בני האדם מרחיקים הכבוד מן התחתונים, והוא ענין שנאמר, (ישעיהו נט, ב), "כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלוקיכם". ולהפך, הזכיות משכינים הכבוד בתחתונים, והוא ענין (שמות כה, ח), "ושכנתי בתוכם". והנה, הכבוד עצמו מתעלה ומתרומם בהיותו שוכן בתחתונים. וכבר אמרו ז"ל (יומא לח. וסוף פרקי אבות), "כל מה שברא הקב"ה בעולמו. לא בראו אלא לכבודו". ובגלות נאמר (איכה א, י), "וילכו בלא כח לפני רודף", לפי שהיה הכח העליון רחוק מהם, וכענין (במדבר יד, ט), "סר צלם מעליהם". ובהגאל ישראל נאמר (ישעיהו ס, א), "וכבוד ה' עליך זרח", ואז הכבוד עצמו יתרומם, וזה פשוט . . .

ותדעי עוד, שאף על פי שהכבוד בכל מקום, אמנם מתגלה במקום אחד יותר ממקום אחר, והוא מקום מיוחד לו ששם ידרשוהו הרוצים לידבק בו, והוא ענין (דברים יב, ה), "לשכנו תדרשו ובאת שמה", וכתוב (שמות לד, כג), "יראה כל זכורך את פני האדון ה' אלהי ישראל". וכמה סדרים ומערכות יצטרכו לענין זה בהדרגה רבה, עד שיגיע לידבק בקדושתו זאת ית'. ועל ענין זה עומד כל תבנית המשכן והמקדש, מקום לפנים ממקום, עד לפני ולפנים ששם הכבוד שורה לידרש ולימצא למבקשים להידבק בו. וכן יש ימקדש למעלה מכוון למקדש של מטה (תנחומא ופס"ז משפטים יח). והנה כל צבא מעלה מעלים שבחו של הכבוד הזה, ואומרים (ישעיהו ו, ג), "מלא כל הארץ כבודו", (יחזקאל ב, יב), "ברוך כבוד ה' ממקומו", כי הוא לבדו כח כל הנמצאים, כמו שביארנו . . .

(7) תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מח/ב

ופסקו אנשי אמנה: אמר רבי יצחק אלו בני אדם שהן מאמינין בהקדוש ברוך הוא דתניא רבי אליעזר הגדול אומר כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מקטני אמנה

(8) מהרש"א על סוטה דף מח/ב

פסקו אנשי אמנה אר"י אלו בני אדם שאין מאמינין כו'... אבל הכא קאמר שאחר שחרב ביהמ"ק וראו שנתמעטה הברכה פסקו אנשי אמנה דהיינו שאין להם בטחון בהקב"ה ליתן לו גם פרנסתו שיש לאדם להאמין שהקב"ה זן את כל העולם מקרני ראמים עד ביצי כינים ואין לו לאדם לדאוג על מזונותיו מהיום ליום מחר כי לא תדע מה יולד מחר כדאמרינן בעירובין שהדואג על כך הוא דואג אעולם שאינו שלו ובמתני' מייתי לה מקרא הושיעה ה' כי גמר חסיד כי פסו אמונים גו'...

(9) תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מט/א - מט/ב

ר' פנחס בן יאיר אומר משחרב בית המקדש בושו חברים ובני חורין וחפו ראשם ונדלדלו אנשי מעשה וגברו בעלי זרוע ובעלי לשון ואין דורש ואין מבקש ואין שואל על מי לנו להשען על אבינו שבשמים ר"א הגדול אומר מיום שחרב בית המקדש שרו חכימא למהוי כספריא וספריא כחזניא וחזניא כעמא דארעא ועמא דארעא אזלא ודלדלה ואין שואל ואין מבקש על מי יש להשען על אבינו שבשמים

רש"י שם

ובני חורין - מיוחסין חפו ראשם - שגברה יד עזי פנים ממזרים שהם עשירים ואלו עניים: נדלדלו אנשי מעשה - אין חש להם: ואין דורש - לישראל: ואין מבקש - עליהם רחמים: שרו חכימא - התחילו החכמים: ספריא - מלמדי תינוקות שהם קטנים מן החכמים: כעמא דארעא - כעמי הארץ: אזלא ונוולא - הולכים ודלים ומתנוולים:

(10) תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ה/ב

ודמע תדמע ותרד עיני דמעה כי נשבה עדר ה' אמר רבי אלעזר שלש דמעות הללו למה אחת על מקדש ראשון ואחת על מקדש שני ואחת על ישראל שגלו ממקומן ואיכא דאמרי אחת על ביטול תורה בשלמא למאן דאמר על ישראל שגלו היינו דכתיב כי נשבה עדר ה' אלא למאן דאמר על ביטול תורה מאי כי נשבה עדר ה' כיון שגלו ישראל ממקומן אין לך ביטול תורה גדול מזה

(11) תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף ב/א

יוחנן בן דהבאי אומר משום רבי יהודה סומא באחת מעיניו פטור מן הראייה שנאמר

יראה יראה כדרך שבא לראות כך בא ליראות מה לראות בשתי עיניו אף ליראות בשתי עיניו

רש"י שם

יראה יראה - [יראה] כתיב, וקרינן יראה, יראה כל זכורך את פני האדון דמשמע שהאדם רואה את השכינה, יראה כל זכורך את פני האדון משמע שהאדון בא לראותך, הקיש הכתוב ראייתך לראייתו: